

Stockholm den 19 januari 2026

R-2025/2249

Till Arbetsmarknadsdepartementet

A2025/00697

Sveriges advokatsamfund har genom remiss den 24 september 2025 beretts tillfälle att yttra sig över betänkandet En översyn av den statliga lönegarantin (SOU 2025:77).

Sammanfattning

Advokatsamfundet har ingen erinran mot de huvudsakliga förslagen i betänkandet, under förutsättning att det säkerställs att de överväganden som har gjorts beaktas i den fortsatta beredningen och den praktiska tillämpningen.

Advokatsamfundet – som ställer sig bakom de synpunkter som framförts i ett särskilt yttrande av Advokatsamfundets expert i utredningen¹ – vill dock sammanfattningsvis framhålla följande synpunkter avseende vissa av de enskilda förslagen.

- Advokatsamfundet anser att en ny lag lämpligen borde innehålla justeringar i vissa av de materiella lönegarantireglerna.
- Advokatsamfundet avstyrker förslaget om en vitessanktionerad upplysningsplikt för konkursförvaltare och rekonstruktörer.

¹ Se det särskilda yttrandet av advokaten Erik Danhard, betänkandet s. 409-415.

- Advokatsamfundet anser att det bör införas regler om information till konkursförvaltare och rekonstruktörer om att lönegarantibeslut har överklagats och även utfallet av sådana överklaganden.
- Advokatsamfundet konstaterar att betänkandet inte innehåller något förslag om ändringar avseende arbetsgivaravgifter på utgiven lönegaranti vid konkurs. Detta är en stor brist och frågan bör bli föremål för ytterligare överväganden inom ramen för den fortsatta beredningen av betänkandets förslag.

Synpunkter

Allmänna överväganden

En effektiv, funktionell och rättssäker konkurshantering är central ur ett samhällsperspektiv. Genom en sådan kan det säkerställas att konkursen kan fungera som en rekonstruktion och bidra till att verksamheter med livskraft kan ombildas. På en nationalekonomisk nivå är samhällsvinsterna med en sådan hantering mycket stora.

Lönegarantin intar en central roll för att säkerställa en effektiv hantering av en rekonstruktion inom ramen för en konkurs eller en företagsrekonstruktion. Det är av största vikt att beslut om lönegaranti kan meddelas med skyndsamhet; såväl utifrån ett rekonstruktionsperspektiv som utifrån enskilda arbetstagares perspektiv. Därtill ska givetvis lönegarantihandläggningen präglas av rättssäkerhet.

Advokatsamfundet vill erinra om de överväganden som gjordes i prop. 1991/92:139 med anledning av att beslutsbefogenheterna skulle övergå från Kronofogdemyndigheten till konkursförvaltare (utdrag ur prop. 1991/92 s. 28-30). Övervägandena resulterade i lönegarantilagen (1992:497).

Förvaltaren skall utreda och avveckla konkursboet. En av hans första uppgifter blir därför att sammanträffa med konkursgäldenären och de anställda. För att undgå att konkursboet anses ha trätt in i anställningsavtalet som arbetsgivare i konkursgäldenärens ställe måste förvaltaren i allmänhet säga upp de anställda redan under den första konkursveckan. Förvaltaren måste därför snarast ta upp förhandlingar med de fackliga företrädarna. Han måste också se till att konkursboet varslar länsarbetsnämnden i de fall detta krävs enligt lagen (1974:13) om vissa anställningsfrämjande åtgärder.

För att kunna fullgöra dessa uppgifter måste förvaltaren sätta sig in i vilka anställningsvillkor som gäller för varje anställd. Han måste därför ta reda på bl.a. om de anställda har lönekrav mot konkursgäldenären, vilka löneförmåner de anställda har vid

konkursutbrottet och hur lång uppsägningstid envar av de anställda har rätt till. I den mån uppgifterna inte framgår av konkursboets bokföring och annat skriftligt material får förvaltaren reda ut förhållandena vid sammanträffanden med de anställda och konkursgäldenären.

Införskaffandet av dessa uppgifter ingår således i förvaltarens allmänna skyldigheter att utreda boet. Men det är också dessa uppgifter som ligger till grund för ett beslut i frågan om arbetstagarens fordran skall ersättas genom lönegarantin. Att ta fram underlag för beslut i lönegarantiärenden ingår därför redan i dag i förvaltarnas uppgifter.

[...]

Utredaren har anfört som skäl för sitt förslag att det innebär en rationellare och snabbare hantering av lönegarantiärendena. Även jag anser att en överflyttning av rätten att fatta beslut i lönegarantifrågor från kronofogdemyndighet till förvaltare innebär betydande effektivitetsvinster. När förvaltaren har tagit fram behövliga uppgifter om arbetstagarens anställningsförhållanden kan dessa genast läggas till grund för ett beslut i lönegarantiärendet. Det är inte oväsentligt för den anställde om ett beslut kan fattas genast när utredningen är komplett eller om handlingarna först måste sändas till en kronofogdemyndighet. Även om myndigheten skulle fatta sitt beslut på det föreliggande materialet innebär själva översändandet och den dubbla kontrollen minst tre-fyra dagars fördröjning av beslutet.

Jag vill i detta sammanhang även lyfta fram den effektivitetsvinst som ligger i förvaltarens nära kontakter med de anställda. Värdet av detta har också betonats av utredaren och framhållits i bl.a. LO:s remissyttrande. Förvaltaren sammanträffar personligen med de anställda och konkursgäldenären varvid eventuella frågor och missuppfattningar enkelt och smidigt kan redas ut. På samma sätt tillför kontakter med de fackliga företrädarna förvaltaren kunskaper om arbetstagarnas anställningsförhållanden. Dessa kontakter ger naturligtvis ett bättre beslutsunderlag än det mestadels helt skriftliga material kronofogdemyndigheterna har att grunda sitt beslut på.

Enligt Advokatsamfundet har vad som anfördes i det berörda lagstiftningsarbetet fortsatt bäring även idag. Erfarenheten visar att lönegarantihandläggningen blev säkrare och rationellare samt blev en del av konkurshandläggningen i övrigt.

Ett bärande inslag i förslagen i nu remitterat betänkande är den roll konkursförvaltare och rekonstruktörer förväntas spela även i framtiden. Betänkandets utgångspunkt (s. 20 f.) är att konkursförvaltarna och rekonstruktörerna är de som har bäst förutsättningar att känna till vilka som kan ha rätt till lönegaranti samt att deras arbetsinsats inom området ska ”omfatta arbete i ungefär samma omfattning som i dagens system”. Betänkandet speglar synsättet att konkursförvaltarens och

rekonstruktörens överväganden och bedömningar i normalfallet ska godtas av Skatteverket, utan någon detaljprövning. Under förutsättning att dessa utgångspunkter värnas i den fortsatta lagberedningen och i praktisk tillämpning, kan lönegarantihanteringen även framgent präglas av effektivitet.

Advokatsamfundet anser annars att det finns risk för att betänkandets förslag kan komma innebära en återgång till det läge som rådde före år 1992, vilket vore olyckligt.

Advokatsamfundets oro i detta hänseende är delvis betingad av den juridiska bakgrunden till reglerna om lönegaranti. Inom EU har antagits Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/94 av den 22 oktober 2008 om skydd för arbetstagare vid arbetsgivarens insolvens, i lydelse enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/1794 (lönegarantidirektivet). Det utmärkande med lönegarantidirektivet är att lönegarantin ska vara just en garanti för de fordringar en arbetstagare har mot sin arbetsgivare (se om denna utgångspunkt särskilt domarna INPS, C-19/01, C 50/01 och C-84/01, EU:C:2004:119 och van Ardennen, C-435/10, EU:C:2011:751).

Detta betyder att lönegarantihanteringen styrs av civilrätten och av civilrättsliga bevisprinciper. Medlemsstaterna kan därför inte fritt ställa upp offentligrättsligt präglade begränsningar i arbetstagares rätt till lönegaranti (se NJA 2010 s. 434).

Av bland annat detta skäl är Riksrevisionens rapport Den statliga lönegarantin – förekomst av missbruk och myndigheternas kontrollarbete (RiR 2022:4) grundad på en felaktig förutsättning. Rapporten – och det belopp avseende kostnaden för missbruk av lönegarantin som nämns i rapporten – bortser från att utgångspunkten för lönegarantihanteringen är i vad mån arbetsgivaren hade varit skyldig att betala arbetstagarens fordringar. Med andra ord; om arbetsgivaren hade agerat på ett annat sätt, hade arbetstagaren måhända inte alltid haft någon fordran. Men när nu arbetsgivaren har agerat på det sätt som skett, har arbetstagaren en fordran som endast i undantagsfall kan nekas lönegaranti.

De parter som i sammanhanget otvetydigt har bäst kunskap om civilrätten och civilrättsliga bevisprinciper är konkursförvaltare och rekonstruktörer. Dessa ska för övrigt – parallellt med lönegarantihanteringen – beakta sådana beskrivna principer inom ramen för fordringars hantering under förvaltningen respektive rekonstruktionen. Utgångspunkten att konkursförvaltarens och rekonstruktörens

överväganden och bedömningar i normalfallet ska godtas av Skatteverket – utan någon detaljprövning – är därför central.

Advokatsamfundet vill framhålla att mot bakgrund av de nu redovisade övervägandena är det av största vikt att de dubbla utvärderingar som föreslås i betänkandet (s. 333) verkligen blir av.

Överväganden gällande specifika förslag

De materiella lönegarantireglerna

Av direktiven till utredningen följer att syftet inte har varit att förändra de materiella lönegarantireglerna.

När en ny lag nu ska stiftas i enlighet med betänkandets förslag, hade det varit önskvärt att även ytterligare materiella regler hade justerats, något som tydliggörs i det särskilda yttrandet (betänkandet s. 409 ff.), där advokaten Erik Danhard redovisar effekterna av vissa regler och föreslår att de borde bli föremål för en materiell översyn och justering.

Med hänsyn till lönegarantidirektivet finns det vidare andra regler som sannolikt inte lever upp till direktivets krav. Det gäller främst den i förhållande till arbetsrätten strängare avräkningsregeln från uppsägningslön (7 § andra stycket lönegarantilagen och 12 § andra stycket förmånsrättslagen). Konsekvensen att arbetsgivaren skulle ha varit betalningsskyldig – men inte den statliga lönegarantin – är typiskt sett oförenlig med lönegarantidirektivet (se referenserna till domar från EU-domstolen ovan).

Advokatsamfundet anser att en ny lag borde innehålla justeringar i vissa av de materiella lönegarantireglerna i anslutning till vad som nu har redovisats.

Vite mot konkursförvaltare och rekonstruktörer

I betänkandet har föreslagits att konkursförvaltare och rekonstruktörer vid äventyr av vite ska vara skyldiga att lämna uppgifter till Skatteverket (8 kap. 1 § förslaget till lönegarantilag).

Enligt Advokatsamfundet finns det en problematik i en sådan reglering. I kraft av sina uppdrag har konkursförvaltare och rekonstruktörer redan en sådan skyldighet. Om dessa aktörer skall brista i sina åligganden, är en självklar och ofta tillämpad sanktion jämkning av arvudet. Avseende en konkursförvaltare/rekonstruktör som är advokat – vilket med hänsyn till uppställda kvalifikationskrav är en tydlig huvudregel – finns

därutöver det advokatetiska ansvaret. En advokat som i sin egenskap av konkursförvaltare/rekonstruktör brister i sina åligganden kan meddelas disciplinpåföljd; och i sista hand riskera uteslutning ur Advokatsamfundet.

Mot hänsyn härtill kan i förlängningen ett vitesföreläggande innebära en form av dubbelbestraffning – eller rätteligen trippelbestraffning.

Advokatsamfundet avstyrker mot denna bakgrund förslaget om upplysningsskyldighet vid äventyr av vite.

Information till konkursförvaltare och rekonstruktörer om överklagande

Advokatsamfundet konstaterar att det idag saknas regler om information till konkursförvaltare och rekonstruktörer om att lönegarantibeslut har begärts överprövade och även utfallet av en sådan överprövning. Informationen har betydelse för hanteringen i samband med utdelningsförfarandet och skulduppgörelsen i en rekonstruktionsplan.

Advokatsamfundet anser att det bör införas en sådan informationsregel. Eftersom informationen är så central för insolvensförfarandena, bör den framgå av lag och inte endast i förordning.

Statsstöd i konkurser avseende arbetsgivaravgifter

Advokatsamfundet välkomnar en uttrycklig reglering av hanteringen av arbetsgivaravgifter på utgiven lönegaranti vid företagsrekonstruktion, av de skäl som redovisas i Betänkandet.

Advokatsamfundet konstaterar dock att någon motsvarande regel inte har föreslagits införas vid konkurs. En ambition vid lagstiftningsarbete har varit att så långt möjligt ha likformiga regler vid konkurs och företagsrekonstruktion, för att det därmed inte ska äga rum en kanske oönskad överslussning av ärenden till ett av förfarandena. Frågan om att även konkursförfarandet skulle omfattas av ett sådant förslag bör därför bli föremål för ytterligare överväganden inom ramen för den fortsatta beredningen av lagstiftningsärendet.

SVERIGES ADVOKATSAMFUND

Mia Edwall Insulander